

287/59

Otázky náboženské a ateistické propagandy
na filosofické fakultě v Brně

Jedním z hlavních úkolů filosofické fakulty je v současné době výchova posluchačů k vědeckému světovému názoru a uvědomělému ateismu, aby mohli v tomto směru působit na školách jako budoucí učitelé. Závodní organizace i vedení fakulty se proto soustavně zabývá náboženskou otázkou i rozvíjením ateistické propagandy na fakultě a jeho ideologická fakulta snaží se přispět také k tomu, aby se učitelé filosofické fakulty podíleli aktivně na rozvíjení ateistické propagandy mimo fakultu.

Na fakultě je rozhodujícím článkem při rozvíjení ateistické propagandy a v boji s náboženskými přežitky učitelský sbor. Čítá kolem 125 členů. Z toho naprostá většina není zatížena nijak náboženskými předsudky. Jen asi u 8 jednotlivců, t.j. přibližně 6,7 % učitelů byly zjištěny pozitivně náboženské přežitky. Charakter náboženského zatížení u těchto jednotlivců je různý. Většinou se jejich náboženské přesvědčení nebo cítění ve škole, ve vědecké práci a ve výuce negativně neprojevuje. Řada z nich se kladně vyvíjí a věříme, že není daleka doba, že se svého náboženského přesvědčení zcela vzdají.

Jsme si však přitom plně vědomi, že učitelé na vysoké škole musí být nejen vyrovnání s náboženskou otázkou, ale musí být sami bojovými ateisty, aby mohli v tomto směru působit na výchovu posluchačů. Abychom upevnili jejich světový marxistický názor, zapojujeme je do RSS, ve kterém jsou zapojeni nejen straníci, ale též zdrcující většina nestraníků.

Výsledky je možno označit za uspokojující. Vědecký světový názor nabyl na filosofické fakultě pevné půdy, a tam, kde není naděje, že by se učitel vzdal svého idealistického, popřípadě objektivistického stanoviska, řešíme situaci odchodem těchto nevyhovujících učitelů.

Tak odejde koncem školního roku do důchodu asistentka Dr. A. Kallnerová z katedry ruského jazyka a prof. J. L. Fischer z katedry filosofie. Otázkám náboženským věnují soustavnou pozornost i všechny katedry, jimž děkanát (z pověření FV KSČ) uložil zevrubnou revizi učebních plánů, v nichž se musí jasně odrážet snaha o vyjícení náboženských a vůbec idealistických hledisek při pedagogickém procesu. Plnění tohoto úkolu bude FV KSČ soustavně kontrolovat.

Mezi studenty filosofické fakulty není dosud otázka náboženská beze zbytku vyřešena. V zásadě je ovšem třeba po pravdě konstatovat, že uvědomělé náboženské citění, resp. skutečné náboženské přesvědčení se vyskytuje pořídku, a že o širším vlivu náboženské ideologie v masách studentů vůbec nelze mluvit. Podle našeho odhadu, k němuž jsme došli na základě naší znalosti poměrů v jednotlivých ročnících a na základě každoročního hodnocení posluchačů, je náboženským přežitky zatíženo zhruba 15 % studentů. Slovo "přežitky" ^{nej} správněji vystihuje podstatu i příčiny tohoto jevu. O skutečné náboženské přesvědčení jde zde jen výjimečně. Zpravidla jde o pozůstatky tradiční náboženské výchovy, nejčastěji u dětí z venkovských, obvykle zemědělských rodin, a ideově výchovným působením během studia se v největší části případů daří tyto přežitky odstraňovat. Svědčí o tom řada těch velmi dobrých dnešních svezáckých pracovníků z vyšších ročníků naší fakulty, kteří přišli na studia jako věřící, dnes však prokazují zatelně stojí - ať jako straníci, ať jako nestraníci - na půdě materialistického světového názoru. - Jsme si ovšem vědomi toho, že vliv náboženství mezi studenty nejen nelze podceňovat, ale naopak vidět jasně jeho nebezpečí. Proto se na tuto otázku soustřeďujeme od prvního ročníku, a snažíme se vhodnými formami napomoci posilování k jejímu správnému řešení.

Za tím účelem byly v seznamu přednášek naší fakulty na rok 1958/59 vypsány vybrané přednášky o vzniku náboženství, ale protože šlo o doporučené přednášky, měly jen malý ohlas.

Domníváme se proto, že zvláště katedry marxismu-leninismu se musí napříště ještě intenzivněji zaměřit na propagaci ateismu, a to tak, že budou v rámci výuky základů marxismu-leninismu soustavně osvětlovat falešnost náboženského pojetí a výkladu přírody, společnosti atd. Jsme si vědomi, že to samo o sobě by bylo málo. Proto se snažíme, aby výchova k ateismu a boj proti náboženským přežitkům se stal součástí ~~výchovy~~ výuky odborným předmětům a všech kateder, jak v přednáškách, seminářích, tak i v individuálním styku s posluchači. Také politicko výchovné působení ČSM zaměřujeme k tomu, aby se více než dosud zabýval otázkou překonávání a vůbec zjišťování náboženských přežitků u svých členů a jejich výchovou k ateismu, a to nejen formou diskusí, besed, které by narušovaly existující náboženské předsudky u zmíněné části posluchačů, nýbrž i pozitivně, pověřováním svých členů úkoly v rámci ateistické propagandy.

Fakultní výbor KSČ se zabývá pravidelně otázkami náboženství a ateistické propagandy. Hledí, aby již při výběru posluchačů v přijímacím řízení nebyli přijímáni takoví posluchači, kteří by byli těžce nábožensky zatíženi. U posluchačů, kteří zvláště v dřívějších letech ještě prošli přijímacím řízením se silnějšími náboženskými předsudky a nevzdali se jich během studia, dbáme na to, aby nebyli přijímáni do školské služby.

Na ateistické propagandě mimo fakultu se podílí řada soudruhů z katedry filosofie, základů marxismu-leninismu, klasické filologie, historie a pedagogiky a psychologie.

V krajské sekci vědeckého ateismu Čsl. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí v Brně pracuje 8 soudruhů (Vla-

Vladimír Blažek, Dr Jiří Cetl, Jiří Gabriel , Karel Hlavon, Dr Josef Češka, doc. Dr Josef Macháček, Lubomír Nový, Dr Radislav Hošek), kteří pracují ve vedení sekce, přednášejí, připravují materiály pro ~~tabulky~~ ^{lektory} na okresech a uveřejňují též populárně vědecké články z ateistické propagandy (např. ve "Vědě a život") atd. V rámci ateistické propagandy přednášejí také členové filosofické sekce Čsl. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí z naší fakulty (prof. Dr Gustav Riedel, Ludvík Tošenovský, Helena Steinerová, Karel Hozman), někteří členové historické sekce (Bedřich Čerešňák, Miloš Laichmann, Josef Válka, Jaroslav Kudrna) a člen sekce psychologie a pedagogiky (Dr Jiří Sedlák).

V ateistické sekci při KV KSČ pracují soudruzi Josef Macháček, Lubomír Nový, Jiří Cetl, Vladimír Blažek, Jiří Sedlák a Stanislav Ryšánek. V současné době provádějí členové této sekce průzkum stavu ateistické propagandy na okresech.

V Brně dne 13. května 1959.

V Brně 28.12.1959

Věc: kádrově nevyhovující posluchači

Fakultní výbor KSČ jednal na základě podrobné zprávy, kterou pořídil člen výboru s.M.Jelínek z kádrového materiálu, o kádrově nevyhovujících posluchačích. Dospěl k rozhodnutí, že v současné době není třeba činit u posluchačů taková kádrová opatření, která by znamenala odchod některých posluchačů z fakulty. Ideologické nedostatky nejsou totiž u studentů, kteří ještě plně nepřijali materialistický světový názor, takové povahy, aby vylučovaly předpoklad jejich postupné převýchovy.

V 1.ročníku studují 4 posluchači, kteří nebyli doporučení místní stranačskou organizací: J.Gajdorusová, Aleš Bluma, Sv.Hauser a J.Weisenhöfer. Posudky míst.organizací buď přišly až po provedení přijímacího řízení, nebo důvody, proč organizace studenta nedoporučila, nebyly vzhledem k ostatnímu kádrovému materiálu dostatečně závažné. FO KSČ si vyžádala od příslušných místních organizací podrobnější vyjádření. Všichni ostatní studenti 1.ročníku, kteří podle kádrového materiálu pocházejí z rodin nábožensky zatížených, byli doporučeni ke zvláštní ideologické péči jak ze strany učitelů, tak i ze strany svazáckých skupin. Stejně opatření bylo učiněno i u posluchačů vyšších ročníků. U posluchačky 5.ročníku Evy Procházkové, která pochází z buržoazní rodiny, se FV rozhodl nedoporučit jí pro školskou službu.

Posluchači vyžadující zvláštní ideologické péče.

- I. ročník: Mezi posluchači I. ročníku nebyli doporučení místní stranickou organizací Svatopluk Hauser, Jiřina Gajdorusová, Aleš Bluma a Jaromír Weidenhöfer. Otec soudruha Sv. Hausera se nezúčastňuje veřejného života, ačkoliv je členem KSČ. Také Svatopluk Hauser nepracoval v ČSM.
- Otec J. Gajdorusové je topičem a vlastní 0,5 ha půdy. Neplnil dodávky a nezúčastňoval se veřejného života. Není jasná náboženská otázka u celé rodiny.
- Otec Aleše Blumy je skladníkem, kandidátem KSČ. Rodina nemá vyřešenu náboženskou otázku.
- Otec J. Weidenhöfera je strojuvůdcem německé národnosti. Rodina žije nábožensky.
- Náboženskou otázku je třeba prozkoumat u těchto posluchačů: J. Balekové, H. Blatné, B. Dalošové, J. Elblové, K. Krpové, B. Lukášové (doporučena ke studiu jen za předpokladu, že se vyrovná s náboženstvím), V. Němce, M. Otáhalové, Vl. Panákové, K. Piety (otec byl úředníkem, členem Hlídkovy strany), H. Pražanové, H. Sképalové, V. Schmidtové, M. Trávníčkové, J. Tvrdé, a M. Žirkové.
- U M. Králíkové je třeba sledovat vývoj jejích charakterových vlastností.
- Také M. Štědroň, který podle znění posudku nepochází z rodiny pokrokové, vyžaduje si zvláštní ideologickou péči.
- II. ročník: V druhém ročníku pocházejí z nábožensky zatížených rodin tito studenti: Stanislava Kozáková, J. Střítecký, J. Vyhliďalová a V. Souchopová.
- Zvláštní ideologické péče si vyžaduje Vl. Skotnica.
- III. ročník: Z ideologicky (nábožensky) zatížených rodin pocházejí tito studenti: V. Dokoupilová, H. Hasíková, J. Holánková, K. Koutoučková, J. Lančiová, J. Lenová, V. Petrovská, M. Polášková, D. Přestupná, J. Stejskalová, J. Straková, V. Štourač, E. Vitulová.
- Z rodiny fanaticky nábožensky založené pochází posluchačka M. Jiroušková.
- Otec J. Kratochvíla uprchl do zahraničí, chlapec vyžaduje zvláštní péči.
- IV. ročník: V náboženském rodinném prostředí vyrostli posluchači: A. Ryšavá, roz. Blažíková, H. Buriánová, M. Dražilová, M. Habancová, J. Nosek, E. Parolková, M. Pavelková, J. Skulová (strýc farář), S. Veselá, J. Vintř.
- Současný ideový stav je nutno zjistit u posluchačů: V. Hulové, roz. Pažebřuchové, E. Příbylové, J. Putnové, D. Slabákové, H. Stránské, Z. Šemrové, Iv. Šmahela, D. Valíkové.
- V. ročník: V pátém ročníku nemají náboženskou otázku vyřešeny posluchačky Em. Hábové, Benešová-Boková, J. Šafařík. Zdá se, že náboženská otázka není dořešena ani u posluchačů D. Kudrnové, M. Niedermayerové-Novotné a H. Svobodové. Zvláštní péči si vyžadují po stránce ideologické i charakterové L. Luner a Eva Procházková (z buržoasní rodiny).

Jméno: Prof. dr. Vilém Chmelař

1/ Je jmenovaný nábožensky zatížen, věří, nevěří, navštěvuje kostel, chodí k přijímání, je pokřtěn, jaký měl snatek?

Pocházím z katolické rodiny/rodiče zemřeli/.Rodiče nebyli nějak nábožensky založeni.Jsem pokřtěn, nábožensky nejsem zatížen.Nevěřím v Boha.Jsem ateistou.Do kostela nechodím.Nechodím k přijímání.Nevykonávám žádné náboženské úkony.Snatek jsem měl^{jen} občanský.

2/ Od kdy nevěří, kdy se vyrovnal s náboženskou otázkou?

Počal jsem pochybovat o existenci Boha a o pravosti katolické věrouky již v 15 letech / v kvartě/ a brzy jsem přestal úplně věřit a stal jsem se ateistou. Do kostela pak před první světovou válkou jsem chodil jen tehdy, vyplývalo-li to z mé služební povinnosti /povinný dozor v kostele/.Po vzniku ČSR jsem již vůbec do kostela nechodil.

3/ Náboženské přážitky jmenovaného v jeho domácnosti.Chodí do kostela příslušníci domácnosti, byli pokřtěni, navštěvují náboženství, měli církevní snatek?

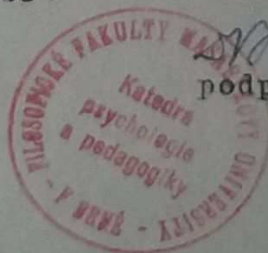
Manželka pochází z katolické rodiny.Její rodiče zemřeli.Od sňatku nebyla v kostele.Nevykonává žádné náboženské úkony a je nevěřící.Děti/2/ byly pokřtěny.Jsou svéprávné.Do kostela nechodí.Nevykonávají žádné náboženské úkony a jsou nevěřící.Dcera měla církevní snatek, poněvadž to bylo přání matky jejího manžela, který je rovněž nevěřící. Mají dvě děti /tříletou a čtyř a půlletou holčičku/, které jsou pokřtěny, nejsou však nábožensky vychovávány a nezúčastňují se žádných náboženských úkonů.

4/ Současný stav náboženské otázky u jmenovaného a jeho rodiny.Jsou-li u jmenovaného nebo v jeho domácnosti náboženské přážitky, jak se bude řešit tato otázka?

V současné době jsou všichni dospělí v domácnosti jmenovaného nevěřící. Nezúčastňují se žádných náboženských úkonů.

V Brně dne 10.1.1960.

leden 1960

Vilém Chmelař
připis

Odborná asistentka docentka dr. Ludmila Koláříková

- 1) Je jmenovaná nábožensky zatížená, věří - nevěří, navštěvuje kostel, chodí k přijímání, je pokřtěna, jaký měla sňatek?

Jmenovaná věří. Její víra procházela značným vývojem, hlavně pod vlivem studia filosofie. Dospěla k ateismu přes deismus a panteismus, ale pak za války se opět dostala pod vlivem životních okolností k víře, která jí pomáhala v životních obtížích a úzkostech o život příbuzných a v bolesti nad jejich úmrtím. Do kostela chodí, rovněž k přijímání.

2) ---

- 3) Náboženské předsudky jmenované v její domácnosti; chodí do kostela příslušníci domácnosti, byli pokřtěni, navštěvují náboženství, měli církevní sňatek?

Jmenovaná žije sama. Její matka je hluboce věřící. Je jí 83 let a je těžce invalidní. Také otec jmenované byl hluboce věřící. V rodinách ~~její~~ sourozenců jmenované jsou poměry různé, někde, jak se domnívá, jsou jen matrikovi katolíci, někde jsou hluboce věřící. Přesně to nedovede posoudit, protože styk s nimi nemá tak častý.

- 4) Současný stav náboženské otázky jmenované a její rodiny. Jsou-li u jmenované nebo v její domácnosti náboženské přežitky, jak se bude tato otázka řešit?

Jak se bude řešit náboženský problém u příbuzných nedovede jmenovaná říci. U matky, její nejbližší příbuzné, určitě k podstatné změně nedojde. U jmenované vývoj šel složitými cestami a promýšlí tuto otázku stále. Nemůže se dnes vyjádřit a předvídat konkrétně, jak bude její vývoj v náboženském směru pokračovat.

V Brně dne 10. ledna 1960.

L. Kolář
podpis vedoucího katedry.

Odborný asistent dr. Jiří Sedlák

1) Je jmenovaný nábožensky zatížen, věří - nevěří, navštěvuje kostel, chodí k přijímání, je pokřtěn, jaký měl sňatek?

Jmenovaný nábožensky zatížen není, v boha ani v nadpřirozenou bytost nevěří. Kostel nenavštěvuje a nezúčastňuje se žádných náboženských obřadů. Sňatek měl pouze civilní na Brněnské radnici. Dítě Elena bylo pokřtěno hned po narození. Nábožensky vychováváno nebylo, je bezvýznání.

2) Od kdy nevěří, kdy se vyrovnal s náboženskou otázkou?

S náboženskou otázkou se jmenovaný vyrovnal asi v roce 1944.

3) Náboženské přežitky jmenovaného v jeho domácnosti; dhodí do kostela příslušníci domácnosti, byli pokřtěni, navštěvují náboženskví, měli církevní sňatek?

Manželka se nezúčastňuje náboženských obřadů od r.1952. Od r. 1958 je bezvýznání (místopřísežné prohlášení).

4) Současný stav náboženské otázky u jmenovaného a jeho rodiny. Jsou-li u jmenovaného nebo v jeho domácnosti náboženské přežitky, jak se bude řešit tato otázka?

V současné době působí jmenovaný v ateistické lektorské skupině na OV KSČ Brno I. V jeho rodině nejsou žádné náboženské přežitky, Všichni jsou (manželka, dcera, i jmenovaný) bezvýznání. Praba-
bička (76 let), která žije ve stejném domě, chodí do kostela, ale výchovu dítěte neovlivňuje (nežije v jedné domácnosti s jme-
novaným).

V Brně dne 10. ledna 1960.

podpis vedoucího katedry.

Odborný asistent dr. Boleslav Bárta

1) Je jmenovaný nábožensky zatížen, věří - nevěří, navštěvuje kostel, chodí k přijímání, je pokřtěn, jaký měl sňatek?

Jmenovaný náboženským přežitkům nevěří, do kostela nechodí. Již mezi 14 a 16 rokem dospěl k ateismu. Po tomto období si formuloval víru spíše filosoficky. Na vysoké škole, zejména vlivem studia prací I.P. Pavlova v I. a II. roč., dospěl k vědeckému chápání ~~rozporu~~ ^{rozporu} víry a vědy. Svě materialistické názory formuloval ~~u~~ veřejně ve vědecké publikaci o předmětu psychologie v teorii.

2) Od kdy nevěří, kdy se vyrovnal s náboženskou otázkou?

Jmenovaný pozbyl víry mezi 14 a 16 rokem a nevěří od počátku svého studia na vysoké škole.

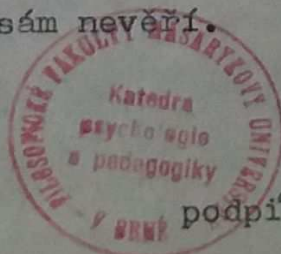
3) Náboženské přežitky jmenovaného v jeho ~~rodině~~ domácnosti; chodí do kostela příslušníci domácnosti, byli pokřtěni, navštěvují náboženství, měli církevní sňatek?

Jmenovaný byl křtěn v církvi římskokatolické. Je rozveden. Dítě Iva bylo křtěno hned po narození v porodnici. Matka je velmi silně katolicky věřící. Otec byl rovněž nábožensky založen, ale méně závisle na církvi. Bratr je komunist, který je s náboženstvím vyrovnán a své dítě do náboženské výuky neposílá přesto, že matka (babička dítěte) vykonávala na něho svým pláčem apod. velký nátlak. Sám v této situaci bratrovi značně pomohl jmenovaný.

4) Současný stav náboženské otázky u jmenovaného a jeho rodiny. Jsou-li u jmenovaného nebo v jeho domácnosti náboženské přežitky, jak se bude řešit tato otázka?

Matka, která prošla velmi těžkým životem a náboženství bylo její jedinou životní oporou, se náboženských přežitků asi nezbaví. U ostatních blízkých příbuzných, s nimiž se jmenovaný stýká, tento problém neexistuje. Jmenovaný sám nevěří.

V Brně dne 10. ledna 1960.

Dr. J. Melichar
podpis vedoucího katedry.

Odborný instruktor Jaroslav Antl

1) Je jmenovaný nábožensky zatížen, věří - nevěří, navštěvuje kostel, chodí k přijímání, je pokřtěn, jaký měl sňatek?

Rodiče jmenovaného byli katolíci, do kostela chodili velmi zřídka, netrpěli náboženskými přežitky. Sourozenci jmenovaného do kostela nechodí, náboženstvím nejsou zatíženi. Jmenovaný, jako malý chlapec, nebyl veden k tomu, aby chodil do kostela. Je pokřtěn, sňatek měl v kostele, ale nevěří a do kostela nechodí.

2) Od kdy nevěří, kdy se vyrovnal s náboženskou otázkou?

Jmenovaný nevěří, od svého mládí (asi dvacátá léta), kdy byl persekvován pro své komunistické přesvědčení.

3) Náboženské předsudky jmenovaného v jeho domácnosti; chodí do kostela příslušníci domácnosti, byli pokřtěni, navštěvují náboženství, měli církevní sňatek?

Manželka jmenovaného je věřící katoličkou, ale do kostela chodí jen zřídka. Oba synové nevěří, do kostela nechodí, náboženskými přežitky netrpí. Ženatý syn své děti do náboženství neposílá.

4) ~~Manželka jmenovaného nechodí do kostela, ale netrpí~~
Současný stav náboženské otázky jmenovaného a jeho rodiny. Jsou-li u jmenovaného nebo v jeho domácnosti náboženské přežitky, jak se bude řešit tato otázka?

Jmenovaný je s náboženstvím vyrovnán, je nevěřící. Manželka chodí velmi málo do kostela, ale netrpí nějakými předsudky. K tomu jmenovaný nemůže nic namítnout, poněvadž manželka je velmi vážně nemocná. Nemá však žádný vliv na další osoby.

V Brně dne 10. ledna 1960.

V. Müller
předseda vedoucího katedry.